

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs III. Vtrum creatio sit aliquid in creatura. artic. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

nem à Deo, atque ad eò per creationem propriè dictam, saltem quo ad aliquid sui, fuisse producta.

ARTICVLVS III.

Vtrum creatio sit aliquid in creatura.

D. Thome & multorum de actione creationis sententia.

SENTENTIA D. Thome, & Caietani hoc loco, & supra q. 25. art. 1. ac alias saepe, Ferrariensis 2. contra gentes cap. 16. & 18. Capreoli in 2. d. 1. q. 2. Richardi ibidem art. 1. q. 2. & 3. Durandi q. 2. à qua non dissentit etiam Scotus ibidem q. 5. est, eam actionem, quam creationem vocamus, esse ipsummet Deum, seu velle diuinum, quo Deus tamquam principio efficiente res immediatè producit, cum respectu tamen rationis ad creaturas productas. Cum autem velle diuinum per huiusmodi respectum compleatur in esse creationis actiue sumptæ: isque respectus solum conueniat Deo ab eo tempore quo creatura esse incipiunt: ea, inquit, actio, quam creationem vocamus, solum conuenit Deo ex tempore: esto velle ipsius conueniat ei ex aternitate. Creationem verò passiuè sumptam, seu in quantum est passio, dicunt non esse aliud, quam relationem realem existentem in creaturis ad Deum creatorem tamquam ad suum principium effectiuum.

Fundamentum opinionis.

Fundamentum, cui innituntur, est. Quoniam, ex Aristotele 3. Physicorū, actio & passio sunt mutatio, aut motus, cum diuersis respectibus: motus namque aut mutatio, vt à principio efficiente, est actio; vt verò est in passio, aut in effectu, est passio. Quò fit, vt quando effectus sine motu, aut mutatione aliqua emanat à principio efficiente, productio actiua & passiuæ talis effectus non sint aliud, quam productio quidem actiua, relatio principij efficientis ad effectum: productio verò passiuæ, relatio effectus ad principium efficiens. Quia ergo, inquit, creatura proficiuntur à Deo sine vilo motu aut mutatione: eò quod omnis mutatio fit inter duos terminos, atque alicuius subiecti, quod sub utroque termino sit, & ab vno termino in alium migret, in creatione verò neque sint duo termini, vt articulo 1. ostendimus, neque subiectum, ex quo res creentur: efficitur, inquit, vt creatio, quæ actio est, & creatio, quæ passio est, non aliud sint, quam duo illi respectus explicati.

Creationis actio non est in Deo sed in creaturis.

Sententia hæc non videtur probabilis, eamque ex parte impugnauimus quaest. 25. artic. 1. & quaest. 27. artic. 1. Possimus præterea aduersus eam argumentari primò, quoniam actio præsertim ea quæ est transiens, est in passio tamquam in subiecto, iuxta Aristotelem 3. physicorum: sed creatio est actio transiens: tum quia est vera factio, iuxta illud Ioannis 1. Omnia per ipsum facta sunt, & illud Psalmi 148. Ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt, ab eaque verè Deus denominatur factor, iuxta illud symboli Concilij Nicæni, Factorem celi & terre, visibilem omnium & inuisibilem: tum etiam quia transit in externam materiam: ergo creandi actio, neque est velle diuinum, quo tamquam principio efficiente Deus creat & producit res, neque respectus rationis eiusdem principij efficientis ad res productas: quippe cum hæc sint in Deo: sed est productio realis absoluta, influxusque, quo Deus, tamquam actione, confert esse rebus creatis & proinde rebus ipsis creatis inest, Deusque ex tempore ab eo denominatione extrinseca dicitur agens & creans: non secus atque ignis à calefactione, quatenus actio est, & insidet in aqua, vt in subiecto, estque idem secundum rem cum calore, quo

terminatur, denominatione extrinseca dicitur calefaciens.

Secundò, licet motus aut mutatio, vt ab agente, principio efficiente, sit actio, & vt in patiente sit passio, numquam tamen Aristoteles dixit principium efficiens esse actionem ipsam, aut esse de intrinseca ratione actionis: ergo velle diuinum, quo Deus tamquam principio efficiente creat & producit res, non est appellandum creatio actiua, imò nec quippiam intrinsecum creationi: vel ergo dicitur sunt creationem actiuam esse verum influxum realem & absolutum, à velle diuino emanantem, idemque secundum rem cum creaturis productis, quo dato habemus intentum: vel dicitur sunt creationem nihil esse aliud, quam respectum rationis ad res creatas, quod nulla ratione est concedendum: ridiculum namque est asserere actionem creandi, per quam Deus formaliter res producit, & à qua formaliter dicitur creans, esse merum ens rationis.

Tertiò, respectus eius, quod ab alio, & à quo aliud, qui inter Deum & creaturas cernuntur, proculdubio consequuntur creaturas productas, suntque posteriores illis in genere causæ efficientis: sed actio in genere causæ efficientis antecedit effectum, estque immediatior principio efficiente, quam effectus per eam productus: ergo creandi actio, & creatio passiuæ, non sunt respectus illi, vt Doctores contraria sententiæ affirmant, neque eos includunt.

Quartò, relatio effectus ad causam, quæ in creatura comparatione Dei tamquam causæ illius efficientis cernitur, est realis, vt autores contraria sententiæ confitentur: ergo habet rationem aliquam fundandi ex iis, quas Aristoteles 5. Metaph. commemorat: sed non habet aliam, quam actionem per quam Deus producit creaturas: tum quia non ostendunt, quam aliam habeat: tum etiam quia relatio effectus ab omnibus connumeratur inter eas relationes, quæ pro ratione fundandi habent actionem: ergo huiusmodi relatio est posterior actione per quam Deus producit res: sed est simul natura cum relatione causa, quæ se tenet ex parte Dei: quippe cum causa & effectus sint correlatiua: ergo relatio illa nec est actio, nec complet rationem actionis, per quam Deus producit creaturas.

Quintò, actio & passio, vt in prædicamentis, & tertio libro Physicorum ostendimus, neque sunt relationes secundum esse, neque complentur per relationes reales secundum esse: alioquin vel non pertinerent ad prædicamenta actionis & passionis, sed ad prædicamentum relationis, vel res vnius prædicamenti in sua ratione formali completeretur intrinsecè per relationem formalem alterius prædicamenti, quo dato, prædicamenta non essent primò diuersa, nec impermissa, imò nec vnum per se: ergo actio non est motus cum relatione reali causæ, aut principij efficientis ad effectum, vel motum, aut mutationem, nec passio est motus cum relatione opposita: quin potius eiusmodi relationes consequuntur actionem & passionem tamquam ratione fundandi. Actio ergo, quæ in productione effectus interuenit motus, est motus ipse, non in ratione motus, sed vt est influxus agentis, seu vt est ab agente, quod est quid absolutum, ac formaliter distinctum à motu & ipsius termino, atque à passione: passio item est idem motus non in ratione motus, sed vt receptio patientis, vniuersimque passio est alicuius esse receptio, aut in subiecto, aut qua effectus aliquis recipit, finem esse in se ipso: esto producat extra subiectum: quod similiter est quid absolutum, & formaliter distinctum à termino, motu, & actione, & denique à re-

MOL
IND
D. V

liquis rationibus formalibus aliorum prædicamentorum. Quæ omnia locis citatis latè explicata sunt.

Creatio est suon est propria mutatio tamen vera actio prædicamentalis.

Iuxta hanc ergo sententiam dicendum est, creatione, qua Deus res creatas produxit, non esse quidem mutationem propriè loquendo: eo quòd propriè non sit inter duos terminos, neque in ea detur subiectum, quod de vno termino transeat in alium, quæ duo mutatio propriè dicta requirit: esse tamen influxum realem & absolutum, quo creaturæ ex tempore emanant à Deo, eundemque influxum habere realem identitatem cum creaturis productis, verum ab eis formaliter distingui. Adde tamen, influxum, vt est Dei per eum tamquam per actionem conferentis esse rebus creatis, esse veram actionem de prædicamento actionis existentem in creaturis ipsi tamquam in subiecto, denominationemque Deum ex tempore denominatione extrinseca createm & producentem creaturas. Eundem verò influxum, vt eo creaturæ recipiunt esse, passivèque producunt in rerum natura, esse veram passionem de prædicamento passionis, distinctam formaliter à creatione actiua, & à termino producto, nempe à creatura, quo pacto spectata, creatio passiva dicitur. Quòd sit, vt non solum mutatio & motus rationem induant actionis & passionis, sed etiam omnis vniuersum influxus, ac productio rei essentialiter distinctæ à producente, esto nec motus sit, nec mutatio. Aristoteles autem, quia solum loquebatur de actione, & passione naturalibus, quæ semper sunt coniunctæ cum motu aut mutatione: eo quòd naturale agens producere nequeat nisi ex subiecto præsupposito: mirandum non est, si actionem & passionem, de quibus illi erat sermo, per motum ac mutationem, tamquam per fundamentum rationis formalis talis actionis & passionis, explicauerit.

Creatio an sit creatura.

Quòd si quis petat, vtum cuiusmodi actiua & passiva creatio sit creatura? Dicendum est, esse creaturam, vt creatura id etiam dicitur, quod concreatur, non tamen indigere alia creatione, per quam creetur, sicut enim motus, mutatio, actionesque & passionem rerum naturalium, non producuntur per alias mutationes aut actiones, sed se ipsa comproducuntur vnà cum terminis, vt in Physicis, ac aliàs sepe explicauimus: sic etiam creatio non creatur per aliam creationem, sed se ipsa comproducit, & concreatur vnà cum termino, seu, quod idem est, ad productionem & creationem termini.

Hinc intelliges creationem, quatenus est actio transiens, qua Deus res creatas producit, non esse medium quid inter creatorem & creaturam, quasi detur quid reale, quod neque creator sit, neque creatura, dummodò creatura sumatur latè, vt comprehendit etiam id quod concreatur vnàque cum aliis seu ad productionem aliorum accipit suum esse à Deo. Sicut enim ex eo quòd agentia naturalia producant suos effectus per actiones distinctas formaliter, tam à principiis efficientibus, quàm à terminis, non sequitur dari rationem formalem realem, quæ media sit inter agentia & res productas, quasi detur ratio formalis realis, quæ nec producens sit, nec producta, modò productum sumatur latè, vt comprehendit etiam comproductum: ita etiam in re proposita non sequitur dari medium inter creatorem & creaturam, modò creatura similiter sumatur latè, vt comprehendit etiam concreatum.

Creatura, atque effectus relatio ad creatoris solum distinguitur formaliter à re ipsa creatura.

Quod attinet ad relationem effectus ac dependentia creaturæ ad creatoris, est controuersia vtum distinguitur realiter à creatura. Et quidem Caietan. Petrar. & Capreol. loc. cit. affirmant, distingui realiter: Scot. verò q. 5. citata id negat, asseueratq; solum

Molina in D. Thom.

A distingui formaliter: cum tamen de aliis relationibus idem Scotus dicat, eas distingui realiter à suis fundamentis. Dicendum est nihilominus, omnem vniuersum relationem, atque adeò etiam hanc de qua est sermo, distingui solum formaliter à fundamento. Neque esse aliquod absurdum, accidens aliquod de prædicamento accidentis, & esse verum accidens, & esse nihilominus idem realiter cum substantia, quod nonnulli ex prædictis autoribus ventur astruere de relatione effectus ac dependentia, quæ immediatè fundantur in substantiis creatis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum creari sit proprium compositorum & subsistentium.

Q^Væ hoc articulo notari poterant, dicta sunt articulo primo.

ARTICVLVS V.

Vtrum solius Dei sit creare propria virtute.

DISPVATIO I.

DVOBVS modis intelligi potest, rem aliquam creare propria virtute. Vno, quasi virtus illa ita sit illi propria, vt non habeat illam acceptam ab alio, & eum hoc apertissimè sit proprium Dei, notissimum est solius Dei esse, iuxta eum modum, creare: neque id est quod in controuersiam hoc loco adducitur. Altero modo intelligi potest rem aliquam creare propria virtute, quasi illi in sit suapte natura: eo modo, quo igni conuenit vt sit calidus, animali sentire, & homini intelligere, siue illam acceperit efficienter ab alio, quo pacto cause omnes secunde à prima acceperunt virtutes omnes sibi proprias & connaturales, siue non, quo pacto solus Deus habet vim ad agendum. Atque in hoc sensu in controuersiam vocatur hoc loco, vtum solius Dei sit creare per virtutem hoc modo propriam: an verò id continere etiam possit alicui alteri agenti, quod proinde tamquam agens principale, vt distinguitur contra instrumentale, creet. Quod enim aliquid virtute sibi innata, eoque modo propria efficit, regulariter id efficere tamquam agens principale, vt distinguitur contra instrumentale.

Sensus questionis.

E Illud deinde est notandū, in duplici sensu disputari posse, an creare propria virtute hoc secundo modo sit proprium Dei. Alter est, de facto, ita scilicet vt ad creationem eorū omnium, quæ facta sunt, nulla alia eocurreret causa, à qua fuerint creata, præter Deum. Alter verò, an potuerit Deus efficere creaturam aliquam, quæ propria virtute aliquid crearet.

Ens omne aliud à Deo creatum à Deo.

In priori sensu nullus Catholicorum est, qui dubitet, partem affirmantem esse veram: contrarium verò esset sanè error in fide. Id namq; ex historia ipsa creationis rerum, quæ Genes. 1. habetur, constat. Item ad Heb. 3. *Qui omnia creauit, ait Paulus, Deus est.* Ecclesiastici 18. *Qui vixit in æternum, creauit omnia simi.* In simbolo missæ. *Factorem celi & terre, visibilium. n omnium & inuisibilium.* In Concil. Lateran. 2. cap. *Firmiter*, de summa Trinitate & fide Catholica, *Deus dicitur vnium vniuersorum principium, creator omnium inuisibilium & visibilium, & spiritualium & corporalium, qui sua omnipotente virtute, simul ab initio temporis, vtramque de nihilo condidit creaturam.*